

СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Журя Т.С.

студентка;

Фурдуй С.Б.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ФАХІВЦЯ СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ З ДІТЬМИ-СИРОТАМИ

В даний час в повсякденній мові й у теоретичних дослідженнях широко використовуються два поняття – сирота (сирітство) і соціальний сирота (соціальне сирітство). Діти-сироти – це діти віком до 18 років, у яких померли або обидва батьки. Соціальний сирота – це дитина, яка має біологічних батьків, але вони з якихось причин не займаються вихованням дитини і не дбають про нього [3]. В цьому випадку турботу про дітей бере на себе суспільство і держава. Це і діти, батьки яких юридично не позбавлені батьківських прав, але фактично не піклуються про своїх дітей.

Сирітство – соціальне явище, обумовлене наявністю в суспільстві дітей, які залишилися без піклування батьків внаслідок їх смерті або позбавлення їх батьківських прав, визнання батьків недієздатними, безвісно відсутніми і т.д. По відношенню до них вживається також поняття «діти, що залишилися без піклування батьків» – це сироти, або ті діти, які не можуть більше залишатися з батьками, тому що ті від них відмовилися, через хворобу батьків, позбавлення батьків волі, або згубного або зневажливого ставлення батьків. До цієї категорії також відносяться дітей-інвалідів, яких батьки віддали на піклування держави. Діти, які залишилися без піклування батьків, проживають в сирітських установах, лікарнях, державних будинках або інтернатах, і в установах для інвалідів [2].

За даними досліджень Л.М. Шипіциної [4] – аналіз складу дитячого контингенту в установах показує, що в них мають діти, чії батьки позбавлені батьківських прав або відмовилися при народженні дитини, яка не дієздатні через хворобу, знаходяться в ув'язненні.

На основі сучасних реалій виник новий термін «соціальне сирітство», тому що в дитячих будинках до 50% дітей мають батьків, позбавлених батьківських прав. У дослідженні Л.М. Шипіциної [4, с. 6-8] виділено такі причини сирітства:

- провідною причиною є алкоголізм і наркоманія батьків, а звідси-жорстоке ставлення до дітей в сім'ї, нехтування їхніми потребами та інтересами;

- збільшується число «круглих» сиріт через передчасної смертності населення, найчастіше через неприродних причин. Якщо 5-7 років тому частка «круглих» сиріт становило приблизно 5% від загальної чисельності дітей-сиріт, то сьогодні цей показник в деяких регіонах досягає 25-30%;

- збільшення кількості недієздатних батьків, в тому числі з-за психічних захворювань, а також підлітків. В Україні щорічно близько 2,8 тисяч жінок народжують у віці 15 років, 13 тисяч – в 16 років, 36,7 тисяч – в 17 років. Питома вага дітей, чії матері не досяг повноліття, становить в середньому 3,8% від загальної кількості народжених;

- збільшується число дітей, які народжуються поза шлюбом (28% від загальної кількості народжених). Щорічно через розлучень близько 470 тисяч дітей залишається без одного з батьків. У 2000 р поза шлюбом народилося 354 тисячі дітей і майже 22 тисячі позашлюбних дітей у матерів, які не досягли повноліття;

- відзначається зростання соціальної дезорганізації сімей, матеріальних та житлових проблем батьків, безробіття батьків, які не здорових відносин між ними, слабкості етичних засад.

Зазначені причини соціального сирітства фіксують лише наслідки, кінцеву точку в складному шляху деградації сімейної системи та людської особистості, а як наслідок цього процесу – неможливість рости своїх дітей, зниження батьківської відповідальності та навіть злісне ухилення від обов'язків по вихованню дитини.

Все вищесказане підкреслює актуальність і велику соціальну значимість проблеми до даної теми.

Таким чином, можна стверджувати, що життєвий шлях дитини, яка потрапила в спеціалізований заклад, в значній мірі зумовлений на всьому протязі і проходить під знаком згубного в цілому впливу соціального оточення. В результаті такого несприятливого явища обставин у дитини формується почуття власної неповноцінності, ущербності, відділення. Саме таке самосприйняття знижує інтелектуальний потенціал підлітка, підриває його віру в свої можливості.

На думку вчених (Алієва М.А., Гришанович Т.В., Лобанова Л.В., Травникова Н.Г., Трошіхіна Є.Г.) [1] найбільш прийнятним способом уберегти сиріт від подібних наслідків суспільного виховання повинно бути наближення способу життя у сирітських закладах до способу життя сім'ї. Доречні різні варіанти рішень, що відтворюють модель сімейних відносин: сімейні групи в рамках дитячого будинку, сімейні дитячі будинки, прийомні сім'ї. Нарешті, найбільш краща форма – інститут усиновлення, в рамках якого необхідна правова лібералізація, яка спрощує процедуру потрапляння сиріт в сім'ю або до самотнім людям. Поряд з полегшенням цієї процедури є бажаним повсюдно

впроваджувати в практику відбору майбутніх батьків інноваційні методи, що дозволяють апріорно визначити виховний потенціал усиновителів.

Звісно ж дуже важливим є, що зазначені структурні зміни в виховних методах по відношенню до сиріт не передбачають додаткових матеріальних вкладень, а лише вимагають зміни законодавчої бази. Метою державної політики сьогодні має стати створення широких правових можливостей, спрямованих на допомогу сирітству та ліквідують фактичне нерівність цієї соціальної групи в структурі суспільства.

Список використаних джерел:

1. Алієва М.А., Гришанович Т.В., Лобанова Л.В., Травникова Н.Г., Трошіхіна Є.Г. Я сам будую своє життя. – СПб: Мова, 2001. – 216 с.
2. Василькова Ю.В., Василькова Т.А. Соціальна педагогіка: Курс лекцій: Учеб. Посібник для студ. Вища. Пед. Учеб. Закладів. – 3-е изд., Стереотип. – М.: Видавничий центр «Академія», 2003. – 440 с.
3. Діти соціального ризику та їх виховання. / Під наук. ред. Л.М. Шипіциной. – СПб.: Мова, 2003. – 144 с.
4. Шипіцина Л.М., Іванов Е.С., Віноградова А.Д., Коновалова Н.Л., Крючкова Л.Л. Розвиток особистості дитини в умовах материнської депривації. – СПб., 1997. – 160 с.

Курляк І.Є.

*доктор педагогічних наук, професор,
Університет кардинала Стефана Вишинського в Варшаві*

ЕМОЦІЙНІ РОЗЛАДИ ЯК МАСОВИЙ ПРОЯВ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИХ ОСІБ

Емоції мають надзвичайно важливе значення у житті людини, оскільки вони супроводжують будь-яку її діяльність і є істотною складовою частиною таких складних структурних елементів особистості, як темперамент і характер [2, с. 140]. Особливо визначальною є роль негативних емоцій, оскільки їх надмір впливає на формування розладів у поведінці.

Для людини, котра перебуває в ув'язненні, кожний день є джерелом переживання сильних негативних емоцій – сорому, страху, суму, жалю, туги, неспокою, злості, розпачу і ін., пов'язаних з різними чинниками – насильним вириванням її зі звичного природного середовища, розлукою з найближчими і найдорожчими людьми, перебуванням в оточенні значної кількості чужих і агресивно налаштованих людей, різким погіршенням побутових умов, відсутністю можливості керувати своїм